

Миле Недељковић, Лексикон народа света, Београд: Српска књижевна задруга : Службени лист, 2001. - XXXIX, 376 str., 40 str., с таблама : илустр. : 24 cm

Потребата од лексикони и нивното обновување со понови изданија е секојдневна потреба. Станува провокативно да се купи нов лексикон особено кога авторот ужива глас на прецизен и стрплив собирач на факти, каков што е случајот со Миле Недељковиќ кој за својата книга "Годишњи обичаји у Срба" (Београд, 1990) беше добитник на Вуковата награда за наука. Неговото ново дело "**Лексикон народа света**" може да ве натера да се замислите поради високата цена*, но сепак, кога ќе ги видите оценките на уважениот рецензент, академик Петар Влаховиќ, дека се работи за исклучително дело кое ќе послужи како пример за натамошни истражувања, решавате да замижите - и да го купи лексиконот. Таква беше мојата приказна.

Другото доаѓа отпосле. А тоа "другото" може да се нарече **разочарување со делот кој се однесува на Балканот и Балканците и на "оние тука некаде блиску"** кои со право или не, себе не се гледаат како Балканци, а сепак биле, или сеуште сè, дел од балканската културна историја. За нас кои живееме на овие простори научната објективност за народите и групите е од животна значење, многу поголемо отколку за некои многу далечни народи и групи во светот.

Бидејќи на самиот почеток го искажав своето мислење за вредноста на "Лексиконот", моја обврска е да му образложам на читателот врз основа на кои податоци го оформив својот став.

Кога се работи за лексикон во кој со посебно внимание се обработени голем број единиците посветени на народите и групи од Југоисточна Европа, логично и нормално е најпрво да се провери дали авторот имал еднаков и непристрасен пристап кон нивната етногенеза и културата. Од тие причини, примероци за оваа проверка беа единиците за народите и етничките заедници (групи) на Јужните Словени и другите народи и групи на Балканот. Но, најпрво да почнеме со анализа на прилогот "**карти**" каде меѓу ограничениот број карти на светот со податоци за народите и групите, цела една карта под бр. 22, е посветена на изгонувањето на Србите! Оваа карта на која стои авторското име на Миле Недељковиќ, по својата содржина, техника на изработка (без вистински систем на легенди) и со ред други недостатоци, сосема се издвојува како тип од другите карти кои се преземени од други автори, што може да се види од авторските имиња. Меѓудругото, спомнатата карта бр. 22 живо потсетува на нашите школски атласи од времето пред 1999. Понатаму, треба да се забележи дека Миле Недељковиќ се појавува и како "дополнувач" на картите на С.И. Брук (да се надеваме дека оригиналниот автор бил во можност да се сложи со овие "дополнувања"). Како и да е, веќе со овој преседан опаѓа вредноста на "Лексикон народа света", бидејќи во картите, на еден народ му е дадено поголемо внимание отколку на сите други.

* [http://www.knjizara.com/Srpska književna zadruga](http://www.knjizara.com/Srpska_knjizevna_zadruga) YUD 1900.00 USD 47.50 Cena: 1900.00din. Price: \$ 47.50; Službeni list SRJ YUD 2100.00 USD 70.00 Cena: 2100.00din. Price: \$ 70.00

Веднаш се појавува сомневање дека и по однос на лексикографските единици постои слична неравноправност. Така, од анализата на "примерокот", можеме да констатираме дека најголем простор во лексиконот без конкуренција и припаѓа на единицата "Срби" (s.v. Срби). Овој дел е напишан во херојски стил просто човек да заплаче од возбуда дека во минатото **Срби бил општ назив за сите Словени** и ред други такви слични етнолошки митови. Во случајот авторот останал "доследен на себе" по однос на обемот на единицата "Срби" бидејќи претходно ги "заплеткал" работите со тоа што во многу единици од А до Ш, голем број на јужнословенски народи и етнички групи како и некои несловенски балкански групи ги поставил во директна или блиска етничка релација со Србите. Таков е случајот со "изразитото српство" на Црногорците и сите црногорски племиња особено до 1943, кога, според авторот, започнала политика на "растурање" на српскиот народ (s.v. Црногорци, Бјелице, Васојевићи, Дробњаци, Загарач, Комани, Кучи, Морача, Никшићи, Његуши, Озринићи, Пипери, Пјешивци, Ѓеклићи, Цетињани). Кај Словенците "осомничени за српство" се Белокрањците а Бојанци и Мариндолци се православни е се чувствуваат како Срби, за разлика од Шокците (кои се "Срби" и потекнуваат од старите српски краишта) а се чувствуваат како Словенци! (s.v. Белокрањци, Шокци). Покрај тоа, (Словенците треба да разберат дека) Карантанци и Штајерци се австријски етнички групи и дека овие имиња немаат никаква врска со Словенците (s.v. Карантанци, Штаерци). Хрватите се народ "најблизок до Србите", а сите Личани се Срби, како и етничките групи Шокци и Буњевци (s.v. Хрвати, Личани, Буњевци, Шокци). Инаку, постои доста добра литература за етногенезата за групите (Шокци и Буњевци) што во крајна линија во денешно време ништо посебно не значи освен една можна претпоставка за нивното дамнешно потекло коешто, како и обично, било мешано (М. С. Филиповиќ и други автори). Авторот понатаму ја следи својата идеја за раширеноста на "српството", па така, според него, не треба да има сомневање во "српството" на Бошњаците. Тие до 1878 биле сметани за Срби (s.v. Бошњаци), а сите Муслимани (со големо "М") се исламизирани Срби (s.v. Муслимани). За Македонците исто нема сомнение дека се "Срби" бидејќи, како што вели авторот, тие се најблиски до "Јужносрбијанците", а освен тоа и Мијаците се Срби, како и Торбешите, Горанците (нив многу ги сака САНУ, скоро исто колку што ги сака и Горнопчињаните и манастирот Прохор Пчински). Се добива впечаток дека авторот многу жали поради денешната состојба на Македонците бидејќи тие сега се пресечени од српската матица... Дури и Јуруците биле населени во српските земји, особено во Овче Поле (s.v. Македонци, Мијааци, Торбешите, Горанци, Јуруци). Но затоа пак, во Македонија нигде нема Брсјаци, а Шопите се етничка група во Македонија, бидејќи во Србија авторот ги гледа како дел од српскиот народ а Бугарија може и без нив да помине, доста и се "Помаците" - замислете: "на североисток и југ земље"! (s.v. Шопи, Помаци). За да биде радоста на Македонците уште поголема, на бројот 1.407.107 Македонци во Македонија им додал, покрај другите произволни бројки на Македонци во соседните земји (без Бугарија) и во светот, уште и 255.961 Срби (s.v. Македонци, Срби)! Авторот ништо не кажува за еден интересен проблем со "неодредената збирна етничка припадност" **Југословени** со "српски јазик" (s.v.

Југословени), па останува нејасно, особено за странците, која била според мислењето на авторот политиката, односно дали оваа група била во функција на ширење или намалување на српскиот народ? Инаку, на други места авторот не пропушта да ја истакне смислената антисрпска политика за растурање и намалување на српскиот народ. Но, затоа кога е во прашање самиот српски јазик, тој претставува **важен светски јазик**, односно т.н. "*Јужнословенска ѿодѣруѿа - српски* (на чијој је основи ископструисан политички новоговори "хрватски"), бугарски, словеначки, македонски" (н.д., Прилози : Важни светски језици, 272). Нема врска што на друго место авторот вели: "... само Македонци баштине посебан књижевни језик, различит од српског и бугарског" (s.v Срби, стр.191). Кој може да памти што сѐ било напишано?!

Овој лексикон кој според академик Петар Влаховиќ "претставља подухват за дивљење", може да послужи како основа за едно мало истражување за односот на авторот кон соседите на Србите и другите подалечни народи и етнички групи на Југоисточна Европа. Не сум сигурна дека може да се пресмета количината на потценување и понижување што ја вложил авторот додека ги пишува единиците за Бошњаци, Македонците, Црногорците, Албанците, Хрватите (s.v. Бошњаци, Македонци, Црногорци, Албанци, Хрвати). Нешто малку им "попуштил" на Словенците и Бугарите. Но затоа за Грците бил полн со љубов и благонаклоност бидејќи наводно тие биле потомци на древните Грци - народ кој ги втемелил современите светски цивилизации!

Денес кога преку Интернет можеме да добиеме енормно голем број информации од лексикографски вид, човек се прашува кој бил мотивот на авторот да го создаде овој лексикон. Прашањето се наметнува и после прегледот на дадената одбрана литература (н.д., 375), каде една од единиците е и книгата на неговиот рецензент, академик Петар Влаховиќ (Petar Vlahović, *Narodi i etničke zajednice sveta*, Beograd 1984) која сеуште претставува сосема доволен извор на информации од овој вид. Во таа смисла човек мора да се посомнева дека еден од мотивите на авторот бил да се пресмета со оние народи и етнички групи кои ги мрази и потценува, особено оние кои беа федерални единици во поранешната СФРЈ, кога, според авторот, Србите имале интегративна улога на јужнословенското подрачје (s.v. Срби), како и оние кои беа директни учесници во воените настани поврзани со српскиот народ. Тука навистина човек треба да се запраша и за одговорноста на рецензентот, односно како можел професорот (академик Петар Влаховиќ) да го стави својот потпис за објавување на овој луксузен и скап лексикон, полн со двосмислености, неточности и омраза кон одделни народи и етнички групи.

Проф. д-р Анета Светиева